
УДК 355.23:356.13]:004.77-047.22

Світлана ШУМОВЕЦЬКА

докторка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри психології,
педагогіки та соціально-економічних дисциплін,
Національна академія Державної прикордонної служби
імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький, Україна
ORCID ID:0000-0001-5419-1576
sv_shumovetska@ukr.net

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ НАВИЧОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ НЕГАТИВНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ВПЛИВУ

У статті розкрито особливості використання інтерактивних технологій для формування у майбутніх офіцерів-прикордонників навичок медіаграмотності та протидії негативному інформаційному впливу. Детально висвітлено сутність пропаганди як специфічної комунікативної технології, масового впливу з метою зміни поведінки аудиторії, на яку вони спрямовані.

З'ясовано, що актуальність теми зумовлена тим, що сьогодні, в умовах інформаційного суспільства та засилля ворожих інформаційних впливів, важливого значення набуває уміння кожного офіцера-прикордонника належним чином орієнтуватися в інформаційних потоках, відрізнити потрібну інформацію від непотрібної, достовірну від недостовірної, перевірену від неперевіреної, маніпулятивні чи пропагандистські інформаційні вкиди у медіа. Майбутні захисники кордону повинні вміти відрізнити факти від суджень, правдиву

інформацію від брехливої чи маніпулятивної, тобто мати високий рівень медіаграмотності – уміння аналізувати та оцінювати медіа, критично аналізувати медіатексти, розрізняти маніпуляції та неправдиві (фейкові) повідомлення.

Доведено, що в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників потребує посиленої уваги вивчення особливостей ворожого інформаційного впливу, методів російської пропаганди під час російсько-української війни 2014–2021 років. Переваги інтерактивного навчання для вивчення пропаганди та негативного інформаційного впливу полягають у більшій ефективності навчальної діяльності курсантів. Інтерактивне навчання забезпечує спільний процес пізнання, здобуття знань, умінь, навичок за допомогою спільної діяльності, діалогу та полілогу. Для вивчення ворожої пропаганди слід використовувати такі технології інтерактивного навчання, як технології дискусійного навчання (діалог, бесіди, диспути чи дискусії), технології аналізу ситуацій та навчання у співробітництві, технології фасилітаційного навчання та ін.

Вивчення проблематики використання інтерактивних технологій для розвитку в майбутніх офіцерів-прикордонників медіаграмотності та навичок протидії ворожій пропаганді має важливе значення для організації вивчення майбутніми офіцерами-прикордонниками навчальних дисциплін “Морально-психологічне забезпечення” та “Протидія негативному інформаційному впливу”. У такий спосіб курсанти можуть поглибити знання про теоретичні підходи до проблеми протидії негативному інформаційному впливу, вивчити основні механізми та закономірності інформаційно-психологічних впливів, оволодіти знаннями про засоби протидії ворожій пропаганді.

Ключові слова: інтерактивні технології; технології дискусійного навчання; технології аналізу ситуацій та навчання у співробітництві; технології фасилітаційного навчання; офіцер-прикордонник; інформаційний вплив; інформація.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Професійна діяльність офіцера-прикордонника тісно пов’язана з великими обсягами інформації, її використанням у роботі з персоналом та місцевим населенням. Володін-

ня високим рівнем інформаційної культури необхідне офіцеру-прикордоннику для ефективного вирішення завдань з охорони та захисту державного кордону, належної взаємодії з органами місцевого самоврядування та жителями прикордонних районів. Актуальним на сьогодні є дослідження проблеми використання інтерактивних технологій для формування у майбутніх захисників кордону навичок протидії негативному інформаційному впливу та ворожій пропаганді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження пропаганди та негативного інформаційного впливу сьогодні є предметом уваги М. Давидюка [1], Л. Компанцевої [2], І. Куляса [3], П. Померанцева [4], Г. Почепцова [5–7]. Своєю чергою О. Акульшин, О. Заруба, Л. Компанцева, С. Кудінов, Н. Слухай, О. Снитко з'ясували інформаційний аспект гібридної війни, зокрема специфіку технологій сугестії та контрсугестії [8]. Інформаційно-психологічні операції, особливості їх планування, протидії перебувають у центрі уваги дослідників Г. Певцова, С. Залкіна, С. Сідченка, К. Хударковського [9].

Педагоги звертають увагу на шляхи формування медіаграмотності майбутніх фахівців. Зокрема Т. Бешок досліджує інноваційні технології формування медіаграмотності у майбутніх учителів [10], О. Богомаз – психолого-педагогічний аспект формування у них медіакомпетентності та критичної медіаграмотності [11], Г. Волошко – формування медіаграмотності майбутніх педагогів у контексті сучасних викликів інформаційного суспільства [12]. Педагогічні умови формування медіаграмотності майбутніх фахівців досліджують Г. Дегтярьова [13], О. Кравченко [14], І. Павленко, І. Курліщук [15], О. Черниш [16]. Учені розглядають педагогічні шляхи формування у майбутніх фахівців навичок роботи з інформацією, оцінки медіаджерел, розвитку критичного мислення та інформаційного імунітету. Ці напрацювання мають важливе значення в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, проте потребують доопрацювання питання, пов'язані з формуванням інформаційної культури курсантів з урахуванням нових викликів національній та прикордонній безпеці в інформаційній сфері.

Метою статті є розкриття особливостей використання інтерактивних технологій для формування у майбутніх захисників кордону навичок протидії негативному інформаційному впливу та ворожій пропаганді.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інформаційні впливи на масову свідомість відомі з давнього часу. Як технологію їх використовували ще шамани і жерці, коли намагалися “конструювати майбутнє” в тому чи іншому напрямі. Інформаційне протистояння супроводжувало практично всі види військового і політичного протистояння. Ще 2 500 років тому давньокитайський філософ, державний діяч і полководець Сунь Цзи виклав кілька формалізованих правил ведення військових дій, багато з яких не втратили значення до цього часу. Щодо військового мистецтва деякі з них більше відомі як прийоми військової хитрості, складові інформаційно-інтелектуального забезпечення бойових дій. У своїй книзі Сунь Цзи дає рекомендації і поради полководцям, як відстоювати інтереси своєї держави. Ці рекомендації він називає попереднім розрахунком [17].

Слово “пропаганда” пов’язують із Ігнатіо Лойолою, який заснував орден єзуїтів, щоб християнізувати мусульманський світ. Термін “пропаганда” католицька церква використовувала в значенні “поширення” (*propagare* (лат.) – поширювати, розповсюджувати, друковане й усне поширення, роз’яснення ідей, учень, поглядів, знань) християнської віри [18, с. 466]. Загалом сам концепт пропаганди передбачає поширення католицької віри в принципово інших середовищах [6, с. 417]. У XVIII і XIX ст. цей термін мав нейтральне значення, він позначав поширення політичних ідей. Ставлення до цього слова змінилось лише після Другої світової війни. Першим полігоном для випробування впливу ідей на масову свідомість стала Перша світова війна. Вона почалася з вбивства ерц-герцога Фердинанда, що стало достатнім приводом для початку війни. Друга світова війна почалася з нападу переодягнених під “поляків” нацистів на німецьку радіостанцію у Гляйвіце. І це дало нацистам привід для початку нової війни. Такі інформаційні

приводи для війни називають “стратегічною дестабілізацією”. Сьогодні до інформаційних впливів на масову свідомість зараховують масові комунікації, рекламу, виборчі технології, пропаганду та інформаційні (психологічні) війни.

У другій половині ХХ ст. серед найбільших інформаційних операцій з боку СРСР можна назвати намагання пов’язати СНІД з розробками Пентагону, а з боку США – розробку ідеї “зоряних війн”, яка не мала під собою підстав, але руйнувала економіку СРСР. Захід вів “холодну війну” не в ідеологічній площині, а в площині речей, тобто не повідомлення ставало головною зброєю, а контекст, який у майбутньому мав посилювати позитивні сприйняття можливих повідомлень. Контексти передавали за допомогою фільмів, телебачення, загалом культурного обміну. Дуже важливим був суто речовий контекст, який впливав на людину на рівні повсякденного життя: візуальний (кіно і телебачення) та речовий (речі) [6, с. 435–436].

Загалом пропаганда будується на впливі на емоційну сферу. Вона діє не в раціональній, а в емоційній сфері, так як у раціональній можна знайти не лише аргументи, а й контраргументи, і це відразу може задіяти протидію. Ф. Тейлор, директор Інституту комунікативних досліджень Лідського університету (Велика Британія), вирізняє в пропаганді її прислужування тому, хто організовує цей процес. Учений вважає, що пропаганда – це комунікація, завданням якої є задоволення інтересів окремих груп людей. Пропаганда використовує комунікацію для передачі меседжу, ідей чи ідеології, які призначені служити інтересам людини або групи людей, що створюють комунікацію [19, с. 6–7].

Пропаганду також визначають як заздалегідь заплановане і системне намагання сформувані сприйняття, маніпулювати розумінням і спрямовувати поведінку, щоб досягти результатів, які задовольняють пропагандиста [20, с. 4]. Тут також акцентується увага на невідповідності устремлінь пропагандиста і того, хто отримує інформацію. Як очевидно, головним акцентом у всіх визначеннях пропаганди йдеться про управління поведінкою людини. Цей вплив одних людей на поведінку інших і спричиняє негативну оцінку пропаганди.

Пропаганда – це інтенсивна комунікативна технологія, що має на меті зміну поведінки аудиторії, на яку вони налаштовані.

Російська пропаганда є складним явищем. Для розуміння її особливостей і механізмів потрібна серйозна підготовка та розуміння специфіки інформаційного впливу. Збройна агресія Росії проти України супроводжується значними пропагандистськими діями з боку Москви, зокрема дезінформацією, поширенням напівправди та чуток. Постійною темою російської пропаганди є ототожнення українців з фашистами. Кремль використовує спотворені факти, напівправду, дезінформацію [7, с. 467]. Такими є історії про розп'ятого хлопчика, про рабів, що їх нібито мають військовослужбовці Збройних сил України, та ін. Так як подібні “новини” не мають реальної основи, їх часто можна ідентифікувати як брехню.

Багато можливостей для вивчення пропаганди та негативного інформаційного впливу мають інтерактивні методи навчання. Вони дозволяють інтенсифікувати навчальну діяльність курсантів, забезпечити здобуття знань, умінь, навичок за допомогою спільної діяльності, діалогу та полілогу. Спільна робота в парах, у малих групах, спільний пошук відповідей на складні питання інформаційного впливу стимулюють вільний пошук нових ідей, допомагають курсантам з'ясувати свої погляди щодо складних аспектів протидії ворожій пропаганді. У системі професійної підготовки важливе значення мають такі технології інтерактивного навчання, як дискусійне навчання, аналіз ситуацій, навчання у співробітництві, фасилітаційне навчання та ін. Зокрема серед діалого-дискусійних технологій навчання для вивчення специфіки ворожої пропаганди та інформаційного впливу слід використовувати потенціал діалогу, бесід, диспутів чи дискусій.

Доцільно пропонувати курсантам низку бесід, що необхідні для поглиблення розуміння сутності пропаганди та негативного інформаційного впливу. Насамперед важливо проводити бесіди про фейкові новини як елемент гібридної війни, політичні впливи через політичні шоу, роль соціальних мереж в інформаційній війні, фейки та боти в інформаційній війні та ін. Особливе значення мають бесіди про шляхи протидії маніпуляціям у Facebook, основні напрями про-

тидії інформаційним вірусам, про правила інформаційної гігієни для відновлення загального імунітету й нормалізації суспільства та ін. Подібні обговорення допоможуть курсантам краще ознайомитися з пропагандистськими механізмами впливу російської пропаганди на Україну, основними напрямками ворожого інформаційно-психологічного впливу.

Окрім бесід, серед технологій дискусійного навчання важливе значення має також дискусія. “Дискусія (від латин. *discussion* – розгляд) – це широке публічне обговорення спірного питання” [21, с. 40]. Використання в освітньому процесі дискусій і диспутів дає великі можливості для рівноправної, зацікавленої та активної участі курсантів у спільному розгляді необхідних теоретичних положень, пошуку можливих рішень, визначенні їх правильності. Дискусія допомагає розвивати у курсантів уміння формулювати і відстоювати свою думку, разом з тим поважаючи думку інших людей.

Для формування у курсантів системи знань про сутність та особливості російської пропаганди та негативного інформаційного впливу доцільно проводити дискусії на теми “Що таке “русскій мир”?”, “Механізми інформаційного впливу: на кого розрахована російська пропаганда?”, “Історія пропагандистського впливу”, “Російська пропаганда: підбурювання безладу, хаосу та недовіри”, “Bellingcat: що можуть цивільні журналісти-розслідувачі?”, “Як працює російська глобальна мережа цифрової дезінформації?”, “Російсько-українська війна 2014–2021 років: зброя в руках соціальних мереж”, “Російська пропаганда: реваншизм, болісне переживання геополітичної поразки”, “Медіа-маніпуляції у російських засобах масової інформації”, “Пропаганда та медіа-маніпуляції”, “Основні меседжі російської пропаганди” та ін.

Окрім цього, однією з важливих складових інтерактивних технологій навчання є технологія аналізу ситуацій. Ситуативний аналіз допомагає розвивати у курсантів навички аналізу та критичного мислення, оцінки альтернативних варіантів в умовах невизначеності, вдосконалювати вміння аргументувати свої думки. За допомогою технологій ситуативного аналізу доцільно вивчати основні методи та стилі пропаганди Росії на Україну, яка поширюється через такі ЗМІ,

соціальні мережі, популярні інтернет-платформи. Зокрема важливо звернути увагу на російську “фабрику тролів” у Санкт-Петербурзі, що створює інформаційні вкиди, щоб дискредитувати українців та їхні Збройні Сили та розпалювати конфлікти. Загалом за результатами ситуаційного аналізу курсанти мають зробити висновок, що можливості пропаганди Росії проти України посилені новими технологіями.

Технології навчання у співробітництві доцільно використовувати для того, щоб вивчити основні шляхи та способи протидії російській пропаганді. Курсантам доцільно пропонувати дослідити вимоги різних законодавчих актів щодо протидії негативному інформаційному впливу, зокрема Доктрини інформаційної безпеки [22], а також діяльність різних волонтерських організацій та засновників різних провітницьких проєктів.

Курсанти повинні з’ясувати, що, до прикладу, сервіс StopFake запустили у 2014 році викладачі та випускники Києво-Могилянської школи журналістики в Києві. Вони намагаються спростувати фейкові новини про Україну. За останні чотири роки проєкт перетворився на медіацентр, який аналізує російську пропаганду та проблеми, пов’язані з цим явищем, а також співпрацює з організаціями, що перевіряють факти у всьому світі.

Ще одне завдання, яке повинні виконати курсанти, може стосуватися проєкту VoxCheck. Цей проєкт, створений у 2016 році, входить до складу VoxUkraine, що здійснює фактчек провідних політиків України. Курсанти повинні також вивчити, що своєю чергою київська громадська організація “Детектор медіа” регулярно здійснює моніторинг російської пропаганди в українських ЗМІ та публікує свої висновки.

Наступні завдання можуть стосуватися Українського кризового медіацентру чи “Інтерньюз Україна”. Зокрема Український кризовий медіацентр організовано в 2015 році для того, щоб надавати світовій спільноті точну та актуальну інформацію про події в Україні. Центр проводить брифінги для преси, дискусії та круглі столи, надаючи вичерпну інформацію. У березні група запустила Uchoose, “хуліганський медіа-ресурс”, який кидає виклик навичкам критичного мислення молоді. Також “Інтерньюз Україна” як одна з найбільших громад-

ських організацій країни розробила онлайн-серію російськомовних навчальних відео під назвою “Перевірка в інтернеті”, що покликана допомогти людям самостійно виявляти фейкові новини. Важливим може бути завдання і щодо таких об’єднань, як InformNapalm чи “Інформаційний опір”. Ці організації зосереджені на протидії зовнішнім дезінформаційним загрозам для України у військовій, економічній та енергетичній сферах.

Загалом технології навчання у співробітництві мають великий потенціал для вивчення способів боротьби з ворожою пропагандою. За їх допомогою можна системно вивчити діяльність таких сервісів, як StopFake, VoxCheck, “Детектор медіа”, InformNapalm, “Інформаційний опір”, що спростують фейки російської пропаганди. Така робота допоможе курсантам підвищити рівень медіаграмотності, ознайомитися з перевагами і недоліками сучасних медіа, з’ясувати механізми російської пропаганди.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Пропаганда – це масовий вплив з метою зміни поведінки аудиторії, на яку вони спрямовані. Пропагандистський вплив на людину та масову свідомість почали системно використовувати саме у ХХ ст., коли з’явилися нові засоби масової комунікації. В умовах інформаційного суспільства важливого значення набуває уміння кожного громадянина належним чином орієнтуватися в інформаційних потоках, відрізнити потрібну інформацію від непотрібної. Майбутні захисники кордону повинні вміти відрізняти факти від суджень, правдиву інформацію від брехливої чи маніпулятивної, тобто мати високий рівень медіаграмотності.

У системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників важливе значення має вивчення особливостей ворожого інформаційного впливу, методів російської пропаганди під час російсько-української війни 2014–2021 років. Інтерактивне навчання забезпечує спільний процес пізнання, здобуття знань, умінь, навичок за допомогою спільної діяльності, діалогу та полілогу. Для вивчення ворожої пропаганди важливе значення мають такі технології

інтерактивного навчання, як дискусійне навчання, ситуативний аналіз, навчання у співробітництві та ін. За їх допомогою можна поглибити знання курсантів про теоретичні підходи до проблеми протидії негативному інформаційному впливу, ознайомити їх з основними механізмами та закономірностями інформаційно-психологічних впливів, засобами протидії ворожій пропаганді, загалом навчити належними чином реагувати на виклики та загрози національній безпеці у військовій, політичній, економічній, енергетичній та гуманітарній сферах.

Перспективами подальших наукових досліджень є визначення особливостей використання технологій ситуативного та фасилітативного навчання у системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників та формування у них навичок.

Список використаних джерел

1. Давидюк М. Як працює путінська пропаганда. Київ : Смолоскип, 2016. 200 с.
2. Компанцева Л. Ф., Окульшин О. В., Гай М. О. Стратегічні комунікації для фахівців сектору безпеки і оборони : практичний poradnik / за заг. ред. Л. Ф. Компанцевої. Київ : НАСБУ, 2019. 212 с.
3. Куляс І. Як розпізнати пропаганду у ЗМІ / за заг. ред. Н. Лигачової, О. Довженка. Київ, 2018. 40 с.
4. Померанцев П. Це не пропаганда. Київ : Yaraboo Publishing, 2020. 288 с.
5. Почепцов Г. Г. Когнитивные войны в соцмедиа, массовой культуре и массовых коммуникациях. Харків : Фоліо, 2019. 314 с.
6. Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. Харків : Фоліо, 2018. 796 с.
7. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : Вид. дім “Кієво-Могилянська академія”, 2015. 497 с.
8. Гібридна війна: технології сугестії та контрсугестії : монографія / О. Акульшин, О. Заруба, Л. Компанцева, С. Кудінов, Н. Слухай, О. Снитко. Київ : Нац. акад. СБУ, 2018. 236 с.
9. Інформаційно-психологічні операції: планування, протидія, технології : монографія / Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський. Харків : ДІСА ПЛЮС, 2020. 252 с.

10. Бешок Т. В. Інноваційні технології формування медіаграмотності у майбутніх учителів початкових класів. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 22(1). С. 92–96. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_22\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_22(1)_22) (дата звернення: 02.02.2022).

11. Богомаз О. Ю. Формування медіакомпетентності та критичної медіаграмотності у майбутніх учителів суспільних предметів: психолого-педагогічний аспект. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 79(1). С. 42–46. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_79\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_79(1)_10) (дата звернення: 02.02.2022).

12. Волошко Г. В. Сучасні виклики інформаційного суспільства в аспекті формування медіаграмотності майбутніх педагогів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 9. С. 3–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_9_3 (дата звернення: 02.02.2022).

13. Дегтярєва Г. Питання формування медіаграмотності: подолання стереотипів. *Український інформаційний простір*. 2019. № 2. С. 195–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrinfsp_2019_2_16 (дата звернення: 02.02.2022).

14. Кравченко О. Педагогічні умови формування медіаграмотності майбутніх вчителів у сучасних закладах вищої освіти: обґрунтування проблеми. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 31(3). С. 270–275. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_31\(3\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_31(3)_44) (дата звернення: 02.02.2022).

15. Павленко І. Г., Курліщук І. І. Формування медіаграмотності студентів в освітньому процесі вищого навчального закладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 61. С. 227–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_61_58 (дата звернення: 02.02.2022).

16. Черниш О. А. Роль засобів масової інформації у формуванні медіаграмотності особистості в контексті інформаційної війни. *Education and pedagogical sciences*. 2020. № 3. С. 11–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2020_3_4 (дата звернення: 02.02.2022).

17. Сунь Дзи. Мистецтво війни. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 112 с.

18. Словник іншомовних слів / уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. Київ : Наук. думка, 2002. 680 с.

19. Taylor P. M. *Munitions of the mind. A history of propaganda from the ancient world to the present day.* Manchester : Manchester University Press, 2003. 360 p.

20. Jowett J. C., O'Donnell V. *Propaganda and persuasion.* Los Angeles, London etc. : Montana State University, 1992. 426 p.

21. Волкова Н. В. *Інтерактивні технології навчання у вищій школі.* Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с.

22. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29.12.2016 “Про Доктрину інформаційної безпеки України” : Указ Президента України від 28.12.2021 № 685/2021. URL: zakon.rada.gov.ua (дата звернення: 29.12.2021).

Shumovetska S. Interactive technologies and formation of the skills of media literacy and counteracting negative information influence among the future frontier guard officers

The article reveals specific features of use of interactive technologies to form the skills of media literacy and counteracting negative information influence among the future frontier guard officers. It considers in details the true identity of propaganda as a specific communicative technology, mass influence in order to change the behavior of the audience to which it is directed.

It has been found that the relevance of the topic is substantiated by the fact that today, in the information society and dominance of hostile information influence, of great importance is the ability of each frontier guard officer to properly navigate in information flows, differentiate between necessary and unnecessary information, reliable and unreliable, verified and unverified, manipulative or propagandistic fake news in the media. Future defenders of the border should be able to distinguish facts from judgments, truthful information from false or manipulative, that is, have a high level of media literacy – the ability to analyze and evaluate media, analyze media texts in a critical manner, differentiate between manipulation and false messages (fakes).

The system of professional training is proven to need increased attention being devoted to the study of the specifics of hostile information influence, methods of Russian propaganda during the Russian-Ukrainian war of 2014–2021. The interactive training for the study of propaganda and negative information influence has the benefit of making training activities of officer cadets more effective. It provides for the joint activity, dia-

logue and polylogue and therefore the collaborative process of learning, acquiring of knowledge, abilities and skills. To study hostile propaganda such technologies of interactive training as the technologies of argumentative learning (dialogue, conversation, debate or discussion), technologies of case analysis and cooperative learning, technologies of facilitative learning etc. should be used.

The study of using interactive technologies for the development of media literacy and skills of counteracting hostile propaganda among the future frontier guard officers is important for promoting the study of the “Moral and psychological support” and “Countering negative information influence” educational subjects by the future frontier guard officers. Thus, officer cadets can deepen knowledge about theoretical approaches to the problem of countering negative information influence, study the main mechanisms and patterns of information and psychological influence, and master knowledge about means of countering hostile propaganda.

Key words: interactive technologies; technologies of argumentative learning; technologies of case analysis and cooperative learning; technologies of facilitative learning; frontier guard officer; information influence; information.

References

1. Beshok T. V. (2020). *Innovatsiini tekhnolohii formuvannia mediahramotnosti u maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv* [Innovative technologies for the formation of media literacy among the future primary school teachers]. *Innovatsiina pedahohika*, vol. 22(1), pp. 92–96. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/inped_2020_22\(1\)__22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/inped_2020_22(1)__22) (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]
2. Bohomaz O. Yu. (2021). *Formuvannia mediakompetentnosti ta krytychnoi mediahramotnosti u maibutnikh uchyteliv suspilnykh predmetiv: psykholoho-pedahohichni aspekt* [Formation of media awareness and critical media literacy among the future teachers of social subjects: psychological and pedagogical aspect]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drachomanova. Seriya 5 : Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, vol. 79(1), pp. 42–46. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_79\(1\)__10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_79(1)__10) (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]
3. Voloshko H. V. (2015). *Suchasni vyklyky informatsiinoho suspilstva v aspekti formuvannia mediahramotnosti maibutnikh pedahohiv* [Modern challenges

of the information society in terms of the formation of media literacy among the future teachers]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, no. 9, pp. 3–12. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_9_3 (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]

4. Volkova N. V. (2018). *Interaktyvni tekhnolohii navchannia u vyshchii shkoli* [Interactive technologies of learning in higher school]. Dnipro : Universytet imeni Alfreda Nobelja. [in Ukrainian]

5. Akulshyn O. et. al. (2018). *Hibrydna viina: tekhnolohii suhestii ta kontr-suhestii: monohrafiia* [Hybrid war: technologies of suggestion and countersuggestion]. Kyiv : Nats. akad. SBU. [in Ukrainian]

6. Davydiuk M. (2016). *Yak pratsiuie putinska propahanda* [How Putin's propaganda works]. Kyiv : Smoloskyp. [in Ukrainian]

7. Dehtiarova H. (2019). *Pytannia formuvannia mediahramotnosti: podolannia stereotypiv* [Issues of media literacy formation: overcoming stereotypes]. *Ukrainskyi informatsiinyi prostir*, no. 2, pp. 195–206. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrinfsp_2019_2_16 (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]

8. Pevtsov H. V. et. al. (2020). *Informatsiino-psykholohichni operatsii: planuvannia, protydiia, tekhnolohii* [Information and psychological operations: planning, counteraction, technologies]. Xarkiv : DISA PLIuS. [in Ukrainian]

9. Kompantseva L. F. et. al. (2019). *Stratehichni komunikatsii dlia fakhivtsiv sektoru bezpeky i oborony* [Strategic communications for professionals in the security and defense sectors]. Kyiv : NASBU. [in Ukrainian]

10. Kravchenko O. (2020). *Pedahohichni umovy formuvannia mediahramotnosti maibutnix vchyteliv u suchasnykh zakladakh vyshchoi osvity: obgruntuvannia problemy* [Pedagogical conditions for the formation of media literacy of future teachers in modern higher educational establishments: substantiation of the problem]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, vol. 31(3), pp. 270–275. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_31\(3\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_31(3)_44) (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]

11. Kulias I. (2018). *Yak rozpoznyaty propahandu u ZMI* [How to recognize propaganda in the media]. Kyiv. [in Ukrainian]

12. Pavlenko I. H., Kurlishchuk I. I. (2018). *Formuvannia mediahramotnosti studentiv v osvithnomu protsesi vyshchoho navchalnoho zakladu* [Formation of media literacy among the students in the educational process of the higher educational establishment]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5: Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*, vol. 61,

pp. 227–231. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_61_58 (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]

13. Pomerantsev P. (2020). *Tse ne propahanda* [This is not propaganda]. Kyiv : Yaraboo. [in Ukrainian]

14. Pocheptsov H. H. (2019). *Kohnytyvnuie voynu v sotsmedya, massovoi kulture y massovukh kommunykatsyiakh* [Cognitive wars in social media, mass culture and mass communications]. Kharkiv : Folio. [in Ukrainian]

15. Pocheptsov H. H. (2018). *Propahanda 2.0* [Propaganda 2.0]. Kharkiv : Folio. [in Ukrainian]

16. Pocheptsov H. (2015). *Suchasni informatsiini viiny* [Modern information wars]. Kyiv : Kyievo-Mohylianska akademiia. [in Ukrainian]

17. *Ukaz Prezidenta Ukrainy Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 29 hrudnia 2016 roku "Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy" № 685/2021* [Decree of president of Ukraine about the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine "On the Doctrine of Information Security of Ukraine" activity no. 685/2021]. (2021, December 28). Retrieved from: zakon.rada.gov.ua (accessed 2 February 2022). [in Ukrainian]

18. Morozov S. M., Shkaraputa L. M. (2002). *Slovyk inshomovnykh sliv* [Foreign vocabulary]. Kyiv : Nauk. dumka. [in Ukrainian]

19. Sun Dzy (2021). *Mystetstvo viiny* [The art of war]. Lviv : Staruy Lev. [in Ukrainian]

20. Chernysh O. A. (2020). *Rol zasobiv masovoi informatsii u formuvanni mediahramotnosti osobystosti v konteksti informatsiinoi viiny* [The role of the media in the formation of individual media literacy in the context of the information war]. *Education and pedagogical sciences*, no. 3, pp. 11–19. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2020_3_4. [in Ukrainian]

21. Taylor P. M. (2003). *Munitions of the mind. A history of propaganda from the ancient world to the present day*. Manchester : Manchester University. [in English]

22. Jowett J. C., O'Donnell V. (1992). *Propaganda and persuasion*. Los Angeles, London, etc. : Montana State University. [in English]